

Asocijacija Alumni Centra za
interdisciplinarne postdiplomske studije

„Uspostavljanje decentralizovanog sistema upravljanja fondovima EU: Monitoring napretka procesa i preporuke za naredne korake“

Sarajevo, 27. januar 2010. godine

Panel II: „Pristupanje BiH drugim fondovima Evropske unije: Fokus na Programe zajednice“

Na drugom panelu, posvećenom Programima zajednice, Emina Čosić je ispred ACIPS-a govorila o Programima zajednice stavljajući naglasak na programe „Cjeloživotno učenje“ i „Mladi u akciji“. Ona je spomenula loše stanje obrazovanja u državi koje se manifestuje u kontinuiranoj kritici na kvalitet obrazovanja, niskoj stopi razmjene studenata, nepovezanosti obrazovanja sa potrebama tržišta rada. Dalje je navela probleme neharmonizirane implementacije Bolonjskog procesa, koja je dodatno doprinijela problemu priznavanja stečenih diploma pod bolonjskom nastavom, te smatra da je upravo zbog toga bitno da se iskoriste mogućnosti koje Programi zajednice nude upravo na ovom polju. Naglasila je pozitivne aspekte ovih programa koji se ogledaju u većoj mobilnosti, poboljšanju kvaliteta obrazovanja i vještinama koje stiču korisnici te neophodnost stvaranja kapaciteta i primjene Mape puta za učešće BiH Programima zajednice.

Programi zajednice su nastali 50-ih godina, a u Solunu 2003. godine, zaključkom Evropskog vijeća, zemlje kandidati i potencijalni kandidati (zemlje zapadnog Balkana) stiču pravo pristupa ovim programima kroz potpisivanje Okvirnog sporazuma između Evropske komisije i date države o opštim načelima učešća u programima Zajednice. BiH je potpisala i ratifikovala Okvirni sporazum o općim načelima sudjelovanja BiH u Programima zajednice, koji je stupio na snagu u januaru 2007. godine i otvorio BiH mogućnost učešća u 24 Programa zajednice. O ratifikaciji ovog sporazuma i pravilima sudjelovanja u ovim programima, govorila je Normela Hodžić Zijadić, iz delegacije Evropske unije. Najviše se govorilo o programu FP7, kojem je BiH pristupila kao pridružena članica, te o programu „Kultura“ za koji je BiH pokrenula pristupanje. Nema tačnih podataka koliko je novca BiH dosad iskoristila iz Programa zajednice, ali se procjenjuje da je iz programa FP5 i FP6, koje je dosada koristila, absorbirala oko 2 miliona eura. Hodžić Zijadić istaknula je da sve zemlje regiona imaju mnogo veću participaciju u Programima zajednice od BiH. Navela je slijedeće primjere: Hrvatska koja učestvuje u 12 programa, Srbija - učestvuje u 5 programa, Makedonija - u 4 programa i Crna Gora u 2 programa dok BiH učestvuje u samo jednom (FP7). Da bi sredstva koja BiH treba da plati za pristup nekim od ovih programa bila dobro iskorištena, ključno je da se pristupi onim programima koji se bave pitanjima od strateškog značaja za BiH i za koje postoji potencijal i kapacitet za povlačenje fondova. Dio sredstava za plaćanje pristupa ovim programima se može obezbijediti kroz IPA fondove, a dio treba obezbijediti država.

O ulozi Direkcije za evropske integracije s ciljem koordiniranja i davanje podrške nadležnim ministarstvima u pogledu učešća u Programima zajednice, te o novom odjelu u okviru ove institucije koji je formiran i u kojem postoje kapaciteti za bavljenje pitanjem pristupanja BiH Programima zajednice, govorila je Angelina Pudar. Kako u Programima zajednice nije unaprijed utvrđeno kome će koja količina novca biti dodijeljena, od kvaliteta i konkurentnosti projekata kojima se aplicira zavisi koliko će novca država povući iz fondova kojima pristupi, stoga je neophodno poznavati vlastite kapacitete i stalno raditi na njihovom unaprijeđivanju. Nekima od programa zajednice upravlja se centralizovano putem izvršnih agencija Evropske komisije, dok se nekim upravlja decentralizovano (kao što su „Cjeloživotno učenje“ i „Mladi u akciji“). Kod centralizovanog upravljanja u zemlji se obično uspostavljaju strukture nacionalnog koordinatora koje vrše informisanje i pružaju podršku aplikantima (kao kod FP7). Kod decentralizovanog

Asocijacija Alumni Centra za
interdisciplinarne postdiplomske studije

upravljanja u zemlji članici se uspostavlja agencija putem koje se vrši dodjeljivanje fondova. Dat je pregled statusa učešća BiH u programima zajednice, podsjećajući da je za programe „Cjeloživotno učenje“ i „Mladi u akciji“ napravljen značajan korak u smislu Akcionog plana i Mape puta za pristupanje ovim programima koje je usvojilo Vijeće ministara. Pudar je istaknula da Ministarstvo civilnih poslova imaju značajna iskustva u pristupanju Programima zajednice, jer je ova institucija pregovarala za program FP7 a sada radi na pristupanju programu „Kultura“, što svakako treba maksimalno iskoristiti. Pudar je dalje zaključila da je, s obzirom na nedovoljnu upoznatost sa Programima zajednice i širinu lepeze potencijalnih korisnika, od velikog značaja da se kontinuirano radi na povećanju svijesti, znanja i stručnosti, ne samo uposlenika institucija u BiH, već svih potencijalnih korisnika.

O konkretnim uslovima koje BiH mora ispuniti da bi pristupila programima „Cjeloživotno učenje“ i „Mladi u akciji“ govorila je Jadranka Mihić ispred Delegacije EU za BiH. Mihić je pažnju skrenula i na problem neiskorištenosti potencijala programa kao što su Erasmus Mundus i Tempus te istakla činjenicu da BiH ne koristi sva sredstva koja su joj na raspolaganju zbog nedovoljnog kvaliteta projekata kojima aplicira. Također je naglašeno da je u sklopu pripreme za pristupanje programima „Cjeloživotno učenje“ i „Mladi u akciji“ neophodno načiniti analizu zakonskih i administrativnih prepreka te predložiti načine za njihovo otklanjanje. Izrazila je potrebu za razvijanjem koordiniranih strategija za implementaciju projekata „Cjeloživotno učenje“ i „Mladi u akciji“ te poboljšanjem komunikacije među potencijalnim korisnicima grantova. Kao naredne korake Mihić je navela donošenje odluke o odgovornom nacionalnom tijelu za programe „Cjeloživotno učenje“ i „Mladi u akciji“ i imenovanje predstavnika tog tijela, kao i koordinacione aktivnosti koje bi uključivale organizacije i institucije koje se bave ovim pitanjem a predstavljale bi pripremu za puno učešće u Programima zajednice.

O tome koliko su Programi zajednice značajni za građane BiH a pogotovo za mlade govorio je Jan Zlatan Kulenović, direktor Omladinske Informativne Agencije (OIA). On je naglasio da se ovi programi bave socijalnim i obrazovnim pitanjima te da su participativnog karaktera, te samim tim za građanina od izuzetne važnosti. Nagašavajući značaj programa koji se odnose na obrazovanje i mobilnost bosanskohercegovačkih građana Kulenović je ukazao na podatak da 33% mladih iz BiH nikada nije izašlo iz države, što je poražavajući podatak. Kulenović je također naglasio neiskorištenost postojećih potencijala te smatra da ovim programima nije poklonjena dovoljna pažnja. Naglasio je nedostatak političke volje i nezainteresiranost institucija BiH da građanima obezbijedi mogućnost za maksimalno korištenje ovih programa. Govoreći o lošoj participaciji građana BiH i u onom dijelu programa koje mogu koristiti, Kulenović je naveo primjer da su samo dva profesora ili asistenta sa univerziteta iz BiH koristili program Erasmus Mundus u zadnjih pet godina dok je to u zadnjoj godini učinilo 10 studenata. Za akademsku godinu 2010/2011 iz BiH su na ovaj program aplicirala 42 studenta od kojih je samo 10 bilo uspješno, dok su iz Srbije aplicirala 174 studenta a njih 64 su postali korisnici ovog programa. Ovim je istakao lošu komunikaciju i web prezentaciju ovih programa u državi kao i pasivnost njenih građana te naglasio da je neophodno da se to promjeni.

Svi učesnici ovog okruglog stola se slažu da je za BiH neophodno da bolje iskoristi postojeće mogućnosti koje se nude kroz Programe zajednice i da radi na povećavanju svog učešća u tim programima.

Ovi paneli kao i diskusija koja je slijedila, otvorila je prostor za dalju saradnju na ovim pitanjima. Identificirala se potreba za daljom analizom strateških koraka za BiH kada je riječ o absorpciji EU-fondova, gdje je prepoznata važnost saradnje između nevladinog sektora i vladinih institucija i agencija.